

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ (УЧЕБНИК) СО НАСЛОВ „СОЦИЈАЛНО ПРАВО“ ОД
ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР Д-Р БИЛЈАНА ТОДОРОВА, ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 1102-37/3 од 235.а редовна седница на Наставно-научниот совет на Правен факултет, одржана на 7.2.2023 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Лазар Јовевски, редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
- д-р Андон Мајхошев, редовен професор, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„СОЦИЈАЛНО ПРАВО“** од **вонреден професор д-р Билјана Тодорова**, наменет за студентите на прв циклус студии на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Правен факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов *„Социјално право“* како прва публикација од ваков вид во Република Северна Македонија претставува континуирана заложба на авторката да ја оформи потребната литература за предметот Социјално право. Учебникот ги содржи сите предвидени тематски целини што се опфатени во предметната програма по Социјално право во втора академска година (трет семестар), со неделен фонд на часови 2+1+1. Учебникот е наменет првенствено за изучување на предметот Социјално право од страна на студентите на Правен факултет на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, за сите насоки на прв циклус студии. Преку него се очекува студентите, а и сите заинтересирани субјекти, да добијат продлабочени знаења за теоретските и практични аспекти неопходни за разбирање и спроведување на социјалното осигурување и социјалнатата заштита во земјава. Ракописот е според сите современи стандарди и правила за пишување на учебник.

Податоци за обемот на ракописот: Проблематиката што е предмет на рецензијата е претставена во текст од вкупно 292 страници, од кои на осум страници се поместени 186 релевантни библиографски единици, од монографски единици, периодични списанија, статии, извештаи и интернет страници, во најголем дел странска литература што ги покрива подрачјата што се третирали во трудот. Исто така, во трудот се користени најважните домашни правни акти како и меѓународни и регионални акти на МОТ, ООН, Советот на Европа и Европската Унија, кои се тесно поврзани со социјалните права од аспект на социјалното осигурување и правата од социјалната заштита. Трудот е пишуван во А4 формат со нормален проред, употребен е фонт Arial, големина на буквите е 11. Обемот на трудот и неговата содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Текст со ваков или сличен наслов досега не е објавен во Република Северна Македонија. Станува збор за ракопис кој за првпат се објавува во нашата држава. Потребата од објавување на поднесениот ракопис е големо, бидејќи студентите ќе имаат можност да се запознаат со најважните аспекти од областа на социјално правните односи.

Краток опис на содржината: Учебникот „Социјално право“ од авторката проф. д-р Билјана Тодорова претставува заокружена целина на повеќегодишна анализа и

истражување на теми поврзани со правните аспекти на домашната и меѓународна социјално-правна проблематика.

Како наставен предмет целта на постоење на социјалното право е студентите да го совладаат и понатаму да може да го применат правото во практиката, меѓутоа како правна гранка социјалното право постои за да се обезбеди социјална сигурност на граѓанинот, неговото семејство, и со тоа и на целото население во државата. Тоа е збирен назив за различните видови на права, како што се: правото на социјално, пензиско и инвалидско осигурување, потоа, правото на здравствена заштита и здравствено осигурување, правото на социјална заштита и заштита на децата. Во него се содржани елементи на социјалната политика во земјава и елементи за едукација на кадрите (социјалното право сфатено како наставна дисциплина, наменета на студентите по право).

Социјалното право се состои од група на права што се загарантирани со закон, тие се фундаментални и се потврдени во националните уставни и меѓународните договори за човекови права. Оттаму, учебникот „Социјално право“ проучува правни норми во поширок круг на правни акти и документи (устав, закони, одлуки, решенија). Од овие правни акти, како предмет на проучување на социјалното право можат да се определат неколку тематски области.

Првата тематска област на ракописот „Социјално право“ опфаќа општ осврт на правната гранка, предмет, цел, извори, принципи и воопшто што се подразбира под социјално осигурување и социјална заштита.

Понатаму значајно внимание се посветува на здравственото осигурување и заштита, кои се права на пациентите и како тие се остваруваат во трите нивоа на здравствената заштита: примарно, секундарно и терцијарно ниво. Тука се определуваат основните значења на двете категории (здравствено осигурување и здравствена заштита), потоа постапката за остварување на правото на здравствена заштита, и на здравственото осигурување, како и организациската поставеност на здравствените установи.

Трета голема целина во ракописот претставува пензиското осигурување, ризиците и правата од пензиско осигурување, организацијата на институциите за остварување на ова право. Битна категорија е поимот пензиски стаж и неговите појавни облици (редовен, посебен, зголемено траење на стажот на осигурување), како и видовите на пензија (старосна, инвалидска и семејна пензија). Се проучуваат правата врз основа на инвалидност, со анализа на условите за оценка на инвалидноста, постапката за остварување на ова право и можноста за престанок на правото.

Четврта тематска област се и правата од осигурување во случај на привремена невработеност и условите под кои тие можат да се уживаат.

Следува анализа на условите за настанување на можноста за право на социјална заштита, постапките за остварување на ова право и престанокот на социјалната заштита.

Во рамките на шестата тематска целина, согласно со можностите за обемот на учебникот, посветено е внимание на детската заштита и нејзината улога во општеството, организацијата и финансирањето на детската заштита.

Во последната, седма глава, е изучување на правата на борци, воени инвалиди и семејства на загинати борци, како и заштитата на цивилните жртви од војната.

Во врска со овие целини на социјалното право битно е да се истакне дека тоа не се заснова само на еден закон, туку постојат повеќе позитивни законски прописи од кои авторката ги влече суштинските елементи за проучување и анализа.

Во рамките на овие наведени области, предмет на проучување на социјалното право не се само правните норми, туку и институциите (Фондот за здравствено осигурување, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, здравствените домови и центрите за социјална работа) и односите кои се битни за социјално-правната положба на човекот. Всушност, социјалното право во голема мера е практична дисциплина и не може успешно да ја оствари својата функција исклучиво благодареејќи на правните норми на законите. За да може социјалното право да ја оствари својата цел потребно е да се воспостават квалитетни конкретни механизми на заштита на граѓаните кои се во социјален ризик (на пр. унапредување на системот на здравствена заштита, добро работење на установите за социјална заштита, финансиски стабилни пензиски фондови итн.).

ЗАКЛУЧОК

Ракописот со наслов „Социјално право” од авторката вонреден професор д-р Билјана Тодорова претставува научна и стручна публикација која ги опфаќа и објаснува различните тематски области во кои се воспоставуваат социјално-правни односи во нашата држава.

Ракописот е напишан на разбирлив стил со логичка поставеност на неговата структура од кој студентите ќе се стекнат со вештини за анализа, толкување и примена на тврдата и меката легислатива од областа на социјалното осигурување и социјалната заштита. Како и да стекнат вештини за дискутирање и примена на современите пристапи во заштита на корисниците на правата и услугите во системот на социјално осигурување и социјална заштита. Убедени сме дека станува збор за скромен, но навремен и драгоцен придонес кон литературата од оваа проблематика.

Приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите и условите за издавање е-учебник пропишан според Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Врз основа на погоре изнесеното, Резидентската комисија со задоволство предлага ракописот со наслов „Социјално право“ од вонреден професор д-р Билјана Тодорова да биде издаден како учебник за потребите на студентите на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Лазар Јовевски редовен професор, с.р.

Д-р Андон Мајхошев редовен професор, с.р.